

Inhoud

1. Politieke partijen	5
1.1. PVDA – Partij van de Arbeid	5
Onderwijs	5
Strijd tegen armoede	5
Gezondheid is een recht	6
Antiracisme	6
1.2. Open VLD	6
Thema 1: Sterk onderwijs maakt sterkere individuen (p.109)	6
Thema 2: Handen af van onze vrijheden (p.115)	7
Thema 3: Gelijke kansen & inburgering (p.120)	7
Thema 4: Gezonde burgers & zorg (p.129)	8
Thema 5: Vrije tijd en verenigingen (p.141)	8
1.3. NVA	8
Voor Vlaamse welvaart (p.7)	8
Een warm Vlaanderen (p.28)	9
De stem van de burger opnieuw respecteren (p.45)	10
Armoede bestrijden (p.86)	11
Jeugd (p.94)	11
Vlaamse Rand (p.114)	11
1.4. Groen	11
Onderwijs	11
Kinderen en jongeren	12
Welzijn	12
1.5. Vooruit	13
Onderwijs	13

Jeugdhulp	13
Zorg	14
1.6. Vlaams Belang	14
Onderwijs: iedereen heeft talent (p.44)	14
Hoger onderwijs: vlot van onderwijs naar werk (p.48)	15
Zorg: Vlaanderen aan de top (p.50)	15
Welzijn: een einde aan de wachtlijsten (p.52)	15
Gezin: keuzevrijheid herstellen (p.58)	15
1.7. CD&V	16
Gezondheid en welzijn (p.8)	16
Een inclusieve samenleving voor personen met een handicap is een opdracht voor iedereen (p.45)	16
Respect voor kinderen en gezinnen (p.55)	17
Gelijke Kansen (p.82)	17
Onderwijs (p.115)	18
Armoedebestrijding (p.203)	18
Bestuurszaken (p.412)	18
2. Onderwijsactoren	19
2.1. Internettensamenwerkingscel (ISC)	19
2.2. Vlaamse Onderwijsraad (VLOR)	19
Kernboodschap 1: Werk op lange termijn (p.11)	19
Kernboodschap 2: Totaalaanpak voor ambitieus en kwaliteitsvol onderwijs (p.14)	19
Kernboodschap 3: Samen beleid maken (p.25)	20
2.3. GO! Onderwijs	20
2.4. Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV)	21
2.5. Onderwijs van Steden en Gemeenten (OVSG)	21
2.6. NAFT	22
3. Middenveldorganisaties	23

3.1. Scholierenkoepel	23
Mentaal welzijn van scholieren (p.14)	24
De manier van lesgeven	24
Racisme in het SO (p.18)	24
Scholieren in kansarmoede (p.20)	25
Wat we leren op school (p.22)	25
Inspraak van leerlingen (p. 24)	26
Pesten en ander grensoverschrijdend gedrag op school (p.26)	26
De leerkracht (p.28)	26
Diversiteit op school (p.30)	26
De ideale school	27
3.2. KRC	27
Bescherm kinderen en jongeren maximaal tegen armoede (p.7)	27
Zet alle zeilen bij om het lerarentekort verder tegen te gaan (p.12)	28
Organiseer goede monitoring van inclusie en van kinderen die niet op school zitten (p.14)	28
Zorg voor meer aandacht voor welbevinden op school (p.17)	28
Garandeer dat elk kind en elke jongere de hulp krijgen die ze nodig hebben (p.19)	28
Veranker het recht op geweldloze opvoeding in de wet (p.23)	28
Ontwikkel een zorgtraject voor hoogconflictueuze scheidingen en herdenk de regelgeving vanuit het belang van het kind (p.24)	28
Bewaak een juiste balans tussen mogelijkheden en bescherming online (p.26)	29
Regel opvang op maat van jonge niet-begeleide minderjarigen (p.34)	29
Versterk de samenwerking voor aangepaste opvang en zorg voor buitenlandse niet-begeleide straatkinderen (p.37)	29
Zorg voor een kindtoets in het politiewerk (p.39)	29
3.3. Beweging.net ¹	29
OVER WELZIJN (p.84)	29
OVER ONDERWIJS (p.92)	29

3.4.	Grip VZW	30
	Aanbeveling 5: Verhoog de kansen van jongeren in een situatie van handicap of chronische ziekte op duurzame loopbanen in de reguliere arbeidsmarkt. (p.26)	30
3.5.	Sociaal.net	31
3.6.	Vlaams Welzijnsverbond	31
	Recht op volwaardig onderwijs (p.13)	32
	Recht op kwaliteitsvolle gezondheidszorg (p.14)	32
	Garandeer het recht op geïntegreerde zorg en ondersteuning (p.16)	32
	Stem af over de muren en (beleids-)grenzen heen (p.18)	32
	Mobiliseer de hele samenleving voor geïntegreerde zorg en ondersteuning (p.20)	32
	Brede jeugdhulp en gezinsondersteuning (p.30)	32
3.7.	Vlaams Netwerk tegen Armoede	33
	Participatie (p3)	33
	Onderwijs (p.4)	33
	Inkomen en schulden (p.13)	33
	Gezondheidszorg (p.19)	33
	Diversiteit en inclusie (p.23)	33
3.8.	UNIA	34
3.9.	Vlaamse jeugdraad	34
3.10.	De Mens.nu	34
3.11.	Platform kinderen op de vlucht	34
3.12.	Gezinsbond	34

1. Politieke partijen

1.1. PVDA – Partij van de Arbeid

Onderwijs

Ieder kind heeft het in zich om wetenschappelijke, technische, artistieke en taalkundige vaardigheden te ontwikkelen. Ons onderwijs kan al dat talent doen schitteren. Maar na tien jaar rechts beleid verkeren onze scholen in crisis: lerarentekort, financiële problemen, hoge prestatiedruk.... Tijd voor verandering. We willen excellent onderwijs voor iedereen. We stappen af van de vroege schoolkeuze, zorgen voor meer handen in de klas en hebben aandacht voor de ontplooiing van elke jongere.

Zeven speerpunten:

- 1) [Excellent onderwijs voor iedereen](#): over basisvorming tot 16, kleinere klassen, renovatie van scholen en inschrijvingen via een centraal aanmeldingssysteem
- 2) [Meer handen in de klas](#): over een inwerkjaar voor startende leerkrachten, hogere lonen voor bachelors en herwaardering van statuut administratief personeel, verlofstelsels en planlast
- 3) [Minder financiële drempels](#): over de maximumfactuur SO, gratis warme maaltijden, schooluitstappen en zwemlessen, terugdraaien besparingen op werkingsmiddelen
- 4) [Een plaats voor elk kind](#): over inclusie, budget leersteun en betrokkenheid van leerlingen en ouders in hun schooltraject, meer OKAN, hervorming lerarenopleiding, afschaffen verbod op levensbeschouwelijke symbolen
- 5) [Kwaliteitsvol hoger onderwijs, zonder drempels](#): over verlaging inschrijvingsgeld, betere en betaalbare koten, recht op studiebeurs automatisch, herfinanciering HO, vrijwaren van onafhankelijk academisch onderzoek
- 6) [Studenten helpen om te excelleren](#): over terugdraaien van de harde knip en verplichte ingangsexamens bij knelpuntberoepen, studiebegeleiding en het keuzevak 'Leren studeren'
- 7) [Het welzijn van studenten centraal zetten](#): over meldpunten grensoverschrijdend gedrag in HO, Paarse punten tegen seksueel geweld, stage-omstandigheden

Strijd tegen armoede

Verder maken we van de strijd tegen armoede een topprioriteit en bouwen aan een structureel armoedebeleid. We zorgen voor vast werk en voor betaalbare woningen. We ondersteunen onze publieke diensten en garanderen een inkomen boven de armoedegrens voor iedereen. We garanderen een sociale dienstverlening die bereikbaar, begrijpelijk en behulpzaam is. We voorzien extra middelen voor meer tolkuren. Specifiek naar [kinderen en jongeren](#) toe gaat het om volgende actiepunten:

- We voeren een maximumfactuur voor het secundair onderwijs in.
- We maken schooluitstappen en zwemlessen in het lager onderwijs volledig kosteloos voor de ouders.
- We bieden gratis gezonde en warme maaltijden aan op alle scholen.
- We verdrievoudigen het budget voor de kinderopvang.
- We verlagen de dagprijs voor kinderopvang en maken ze overal afhankelijk van het gezinsinkomen.
- We draaien de besparingen op het kindergeld terug. We koppelen het kindergeld opnieuw aan de gezondheidsindex en versterken de sociale toeslagen.

Gezondheid is een recht

Gezondheid is een basisrecht: iedereen moet toegang krijgen tot de beste verzorging, zonder lange wachttijden en zonder dure ziekenhuisfacturen. We maken werk van een zorgmodel waarin samenwerking en preventie centraal staan. Daarbij is ook aandacht voor de [mentale gezondheid](#) waarbij onder andere gefocust wordt op **toegankelijke en beschikbare hulpverlening**, maar ook aandacht is voor **preventie**.

Specifiek naar [jongeren](#) toe:

- We lanceren een interfederaal plan met alle regeringen in het land om het probleem van mentale gezondheid onder jongeren aan te pakken.
- We maken **korte metten met de wachtlijsten** voor psychologische of psychiatrische hulp.
- We versterken en ontwikkelen de **toegang tot hulp en psychologische raadplegingen voor jongeren** op de plaatsen waar ze komen (scholen, hoger onderwijs of jeugdbewegingen).

Antiracisme

Onze samenleving is ondenkbaar zonder diversiteit. Van ons medisch personeel, zo belangrijk in de coronacrisis, heeft één op vijf een migratieachtergrond. Toch krijgen mensen omwille van hun huidskleur of migratieachtergrond nog steeds minder kansen op een job of woning door racisme en discriminatie. **Gelijke rechten zijn nodig zodat iedereen volop kan deelnemen en bijdragen**. Wij verwerpen de racistische verdeel-en-heers logica die mensen tegen elkaar opzet.

Specifiek naar [onderwijs](#) toe:

- We bestrijden de **sociale ongelijkheid** binnen scholen, tussen scholen en netten.
- We zorgen voor een **niet-discriminerend inschrijvingsbeleid** en maken zo komaf met segregatie op basis van culturele, religieuze of sociale afkomst.
- We stellen een plan op tegen **schooluitval** met speciale aandacht voor culturele en sociale diversiteit en financiële drempels.
- We gaan voor een **intercultureel pedagogisch project**. We waarderen de afkomst en moedertaal van elke leerling en moedigen meertaligheid aan.
- We introduceren in de leerplannen en in de lerarenopleiding een kritische duiding tegenover het koloniale verleden, inzicht in de geschiedenis van de migratie en kennis over de strijd tegen het racisme.
- We ontwikkelen een actieplan voor meer kandidaten met een migratieachtergrond in de lerarenopleiding.

Het volledige programma is te raadplegen via: [PVDA - Partij van de Arbeid van België | PVDA](#)

1.2. Open VLD

Vrije mensen doen openbloeien We vechten voor vrije en sterke individuen (p.108).

Thema 1: Sterk onderwijs maakt sterkere individuen (p.109)

“Wij gaan 100% voor excellent onderwijs dat elke leerling in staat stelt zijn of haar volledige potentieel te bereiken, ongeacht zijn of haar achtergrond.... Ons onderwijssysteem moet leerlingen niet alleen voorbereiden op succes in hun professionele carrières, maar ook op actief burgerschap en levenslang leren.”

De lat hoger (p.109)

- We geven jongeren maximale startkansen door ze vroeger naar school te laten gaan: **verlaging leerplicht** en **andere vakantiespreiding**.
- **Nederlands** is de onderwijstaal en de basis voor al het leren.
- We zetten in op de **essentie in het basisonderwijs: Nederlands en wiskunde**.
- We leggen de lat hoger met de stelselmatige **uitbreiding van de Vlaamse toetsen**.
- We **investeren meer in beroeps- en technisch onderwijs** en laten bedrijven participeren. Zo brengen we leerlingen, scholen, bedrijfswereld en werk dicht bij elkaar.
- **Duaal leren** moet de standaardopleiding zijn voor zuiver arbeidsmarktgerichte beroepsopleidingen.

Sterk onderwijs begint bij sterke leerkrachten (p.111)

We laten iedereen vrij, niemand achter (p.112)

- Leerlingen volgen het onderwijs dat het best bij hen past. We steunen **inclusie** in het gewoon onderwijs **en versterken** tegelijk het **buitengewoon onderwijs**, bv. campusscholen gewoon onderwijs & BuO.
- We willen kinderen met alle achtergronden naar **opvang en het kleuteronderwijs** begeleiden.
- De studiekeuze van een jongere mag nooit afhangen van de **kostprijs van de opleiding**.
- Gezonde en warme **schoolmaaltijden**.
- We werken samen om **schoolverlaters** zonder diploma te **voorkomen**.
- Door te investeren in het **welzijn van leerlingen en scholieren**, investeren we in de toekomst van onze samenleving.

Meer onderwijs, minder regels (p.113)

- We gaan voor een modern HR-beleid met een flexibel personeelsstatuut en minder paperassen, o.a. afschaffing vaste benoeming, 38u-week op school, salarisstimuli.
- Levensbeschouwelijke vakken worden een keuzevak en niet langer verplicht in het officieel onderwijs.

Sterk hoger onderwijs (p.114)

- Versnelde indexering van studietoelagen (studietoelagen worden vandaag met 2 jaar vertraging geïndexeerd).
- Het **volwassenonderwijs** is een belangrijke schakel in levenslang leren.

Thema 2: Handen af van onze vrijheden (p.115)

Onze rode lijn (p.116)

- De vrijheid van meningsuiting is een fundamenteel basisrecht, dat echter wordt ondermijnd door de bewuste verspreiding van desinformatie.
- Iedereen is eigenaar van zijn of haar persoonsgegevens, ook digitaal.

Thema 3: Gelijke kansen & inburgering (p.120)

Genderdiversiteit (p.121)

- Het **onderwijs speelt een cruciale rol** in de maatschappelijke aanvaarding van LGBTQI+.

- We hebben speciale aandacht voor het welzijn van specifieke LGBTQI+-personen zoals ouderen, meisjes, personen met een migratieachtergrond, asielzoekers en vluchtelingen.

Armoedebestrijding (p.127)

- **Gezinscoaches** zijn de sleutel tot succes om in kansarme gezinnen resultaten te boeken.

Thema 4: Gezonde burgers & zorg (p.129)

Preventie (p.130)

- We zorgen niet alleen voor de zieke patiënt, maar investeren in mensen om gezond te blijven. **Preventie** is daarbij het sleutelbegrip.
- We zetten in op **seksuele gezondheid**, bv. campagnes tegen ongewenste zwangerschap.

Mentale gezondheid (p.133)

- We zetten in op **geestelijke gezondheidszorg**.
- We zorgen voor **nabije en laagdrempelige aanspreekpunten voor hulpvragen voor jongeren** waarbij de **eerste sessies gratis** worden aangeboden.
- De overheid speelt een voortrekkersrol inzake **suïcidepreventie** en verankert dit ook wettelijk.

Aandacht voor jongeren, ouderen en personen met een handicap (p.138)

- Voor **personen met een handicap** zetten we prioritair in op het **wegwerken van de wachtlijsten**.
- Voer het **persoonsvolgend budget voor minderjarigen** in.
- **Administratieve procedures** voor gezinnen met een kind met een handicap moeten **vereenvoudigd** worden.
- In de **bijzondere jeugdzorg** willen een **flexibel financieringssysteem** zodat een voorziening die expertise uit een andere sector of andere voorziening nodig heeft deze kan inkopen vanuit zijn financiering.

Thema 5: Vrije tijd en verenigingen (p.141)

Jeugd (p.143)

- Verzeker dat **participatie van kinderen en jongeren** wordt ingebouwd in besluitvormingsprocessen en beleidsvorming.
- Jongeren hebben nood aan plaatsen om zichzelf te zijn.
- Versterk de **samenwerking tussen jeugdwerk en politie** voor veiliger en positiever jeugdcontact.

Het volledige programma is te raadplegen via: https://www.openvld.be/verkiezingsprogramma_open_vld

1.3. N-VA

Voor Vlaamse welvaart (p.7)

Begrotingen op orde (p.7)

- Voorzien in **vervangingsratio voor ambtenaren en contractuele personeelsleden** bij de federale en regionale overheidsdiensten.
- We verhogen de efficiëntie van de overheid door het **afschaffen van overbodige structuren en adviesraden** en het integreren van de verschillende databanken.

- **Schrappen wirwar van subsidies.**

De sociale zekerheid maken we opnieuw sociaal en zeker (p.12)

- ***“Scholen die bij alle leerlingen maximale leerwinst bereiken én in vergelijking met gelijkaardige scholen (op basis van leerlingenkenmerken) goede resultaten boeken, krijgen meer vrijheid. Ze zullen minder worden doorgelicht en kunnen de middelen die hen via verschillende kanalen en doeleinden worden toegekend naar eigen inzichten besteden (het **ontkleuren van middelen**). Een goede onderwijskwaliteit leidt tot meer vrijheid.”***
- ***“Wij schaffen bij **tijdscrediet of loopbaanonderbreking** de volledige terugvordering af voor wie het verlof voor de afloop van de minimumduur stopzet”***
- ***“We ondersteunen ten volle het belang van de **loopbaanonderbrekingen en loopbaanverminderingen met zorgmotief**. Ook willen we het stelsel van loopbaanonderbreking/-vermindering (publieke sector) en tijdscrediet (private sector) harmoniseren.”***
- ***“We **optimaliseren en breiden duaal leren** uit zowel in de arbeidsmarktgerichte richtingen als die met dubbele finaliteit. Ook bieden we duaal leren aan in het hoger onderwijs.”***
- **Geweld mag op geen enkele manier getolereerd worden, bv. tegen onderwijspersoneel.**

Een warm Vlaanderen (p.28)

Een toegankelijke zorg voor de patiënt (p.28)

- **Voldoende zorgverleners zonder wachtlijsten**
 - Bestaande deontologische ordes voor zorgverleners splitsen in een Vlaamse en Franstalige orde.

Mentale weerbaarheid en veerkracht (p.32)

- De sector **van geestelijke gezondheid** moet **gestroomlijnd** worden.
- **Preventie en bewustwording mentale problemen bij de jeugd.**
- Raadplegingen bij **een mentale zorgverlener voor jongeren** voor het **grootste deel terug te betalen.**
- Inzet op **verslavingszorg**
 - Kinderen in een rookvrije omgeving.

Transparante en duidelijke regelluwe kaders (p.33)

- Maximale **afstemming verschillende bovenlokale structuren** zoals ziekenhuisnetwerken, eerstelijnszones en het LOGO's.

Kinderen alle kansen geven (p.34)

- **Jeugdhulp**
 - ***“We versterken de jeugdhulp door een groeipad te voorzien waarmee we de **wachttijden verminderen** en de toegang tot de rechtstreeks toegankelijke hulp verzekeren. We kiezen voor **integrale ketenaanpak** van jongeren in een problematische situatie. **Onderwijs, jeugdzorg en politie laten we samenwerken via individuele begeleiding en begeleiding aan huis heeft prioriteit. Maar we durven ook jongeren uit huis plaatsen** wanneer dat nodig is om hen alle kansen te geven.”***
- **Rechten van het kind**
 - **Ondertoezichtstelling van het ongeboren kind** (of zwangere vrouw) moet worden toegepast als er gevaar is voor het kind.

- **Pleegzorg** blijft de **voorkeur** genieten **boven residentiële zorg** in een jeugdhulpvoorziening.
- Uitbreiding **kindreflex** naar justitie en politie.
- ***“Bij acuut gevaar voor een kind moet onmiddellijk worden ingegrepen. In de fase nadien wordt er een regeling uitgewerkt na ruggenspraak met betrokken diensten, leerkrachten, enzovoort. In de wet rond het beroepsgeheim concretiseren we de definitie van ‘noodtoestand’, waarbij de facto een meldingsplicht geldt voor elke burger én hulpverlener. Naar analogie met de Nederlandse “Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling” werken we een leidraad uit voor professionals om efficiënter te kunnen omgaan met het beroepsgeheim op cruciale momenten.”***

Een waardige oude dag (p.35)

- Harmonisering
 - De **‘perequatie’ van het ambtenarenpensioen** wordt **afgeschaft**.

De stem van de burger opnieuw respecteren (p.45)

Een democratisch herstel (p.45)

- *“We behouden de grondwettelijke vrijheid van onderwijs, maar herformuleren die, zodat vrijheid vooral betrekking heeft op de vrije schoolkeuze, het pedagogische project van de school, (leer)inhoudelijke accenten en de levensbeschouwing, niet op wat de gemeenschap verwacht dat leerlingen kennen en kunnen. De plicht tot onderricht in erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer wordt niet uitgebreid bij verlaging van de leerplichtleeftijd.”*

Onderwijs opnieuw naar de wereldtop brengen (p.61)

- *“Andere partijen leggen de lat nog liever lager in naam van gelijke kansen of zijn de spreekbuis voor deze of gene onderwijskoepel of -zuil. Dat kunnen we niet laten gebeuren.”*
- **Basisonderwijs**
 - Stapsgewijze **verlaging leerplichtleeftijd** van vijf naar drie jaar, waarbij de **vereiste aanwezigheid** mee wordt **opgetrokken met de leeftijd**.
 - **Klassenraad beslist bij de overgang van het kleuteronderwijs naar het lager onderwijs.**
 - Minimum de helft van de leertijd naar **wiskunde en Nederlands**.
- Inzet op Nederlands.
- Meer leraren voor de klas.
- Echte onderwijsvrijheid in functie van kwaliteit.
 - *“We passen artikel 24 van de Grondwet aan zodat de vrijheid van onderwijs niet langer een argument kan zijn wanneer objectief wordt vastgesteld dat de kwaliteit van onderwijs onder grote druk staat. De vrijheid moet toekomen aan scholen en leerkrachten, niet aan structuren.”*
 - ***“Het budget voor nascholing, ondersteuning en pedagogische begeleiding geven we rechtstreeks aan de scholen, zodat die zelf kunnen kiezen waar ze voor expertise aankloppen.”***
 - ***“We versterken de netoverschrijdende samenwerking tussen de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD’s), netonafhankelijke Centra voor leerlingenbegeleiding (CLB’s), netonafhankelijke ondersteuningscentra en kwaliteitsvolle, netonafhankelijke opleidingen voor directeurs en schoolbestuurders.”***

- Voor meer leersteun en een volwaardig buitengewoon onderwijs
 - “Voor de N-VA geldt nog steeds **‘gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het beter is’**.”
- En verder...
 - De **versnippering aan initiatieven rond vroegtijdig schoolverlaten** pakken we verder aan.

Armoede bestrijden (p.86)

- Sociale bescherming voor wie het echt nodig heeft
 - Kinderen in armoede help je door het hele gezin te ondersteunen. Via de lokale **gezinscoach** bereiken we dat doel.
 - **Groeipakket**: eventueel geen rechtstreekse betaling bij vermoeden verkeerde aanwending i.g.v. OCMW-begeleiding.

Jeugd (p.94)

- Verderzetting **OverKophuizen**

Vlaamse Rand (p.114)

- “Indien na een traject met de scholen en de lokale besturen blijkt dat **ouders geen bereidheid tonen om Nederlands te leren**, kunnen diezelfde CLB’s en lokale besturen in samenspraak oordelen om tot **50 procent van het kindergeld aan te wenden** voor maatregelen die het **Nederlands** van de ouders en kinderen **bevorderen**.”

Het volledige programma is te raadplegen via: <https://www.n-va.be/verkiezingen/programma>

1.4. Groen

Drie prioriteiten:

- 1) Eerlijk klimaatbeleid dat iedereen meeneemt
- 2) Goede, betaalbare zorg voor iedereen
- 3) Eerlijke kansen voor iedereen

Onderwijs

“Groen strijdt voor een eerlijke start voor iedereen, en het onderwijs is de uitgelezen plek om dat waar te maken. We maken van de school een plek waar je elke dag jezelf kunt zijn. Van de kleuterklas tot het volwassenenonderwijs krijg je de ondersteuning die je nodig hebt om te leren, te ontdekken en te ontwikkelen.”

Groen wil...

- Het lerarentekort aanpakken.
- Meer samenwerking mogelijk maken tussen leerkrachten in en naast de klas.
- Meer geld en tijd voor professionalisering van leerkrachten.
- Schoolteams versterken met personeelsleden met verschillende expertises, zoals administratief personeel, psychologen of logopedisten.
- Schoolteams diverser maken via een inclusief aanwervingsbeleid.
- **Onderwijsongelijkheid tegengaan** door de sociale mix op scholen te verhogen.

- De kwaliteit van onderwijs garanderen met een rijk aanbod. Naast basisvaardigheden, zoals taal en rekenen, is er plaats voor maatschappelijke thema's zoals burgerschap, relaties, duurzaamheid en mediawijsheid.
- **Dat elk kind gratis naar school kan.** We voorzien gratis schoolmateriaal voor elk kind en kostendekkende schooltoelages voor gezinnen met lage inkomens.
- **Inclusief onderwijs** voor leerlingen met een beperking.
- Een voedzame, lekkere en duurzame schoolmaaltijd voor elk kind. Voor kinderen van ouders die moeilijk rondkomen, is die maaltijd gratis.
- Toegankelijk hoger onderwijs door voldoende hoge studiebeurzen en betaalbare studentenwoningen.
- Scholen, hogescholen en universiteiten zonder racisme, discriminatie of grensoverschrijdend gedrag, onder meer via vorming van personeel en een goede klachtenbehandeling.
- **Het welzijn van leerlingen bevorderen** met een gezond evenwicht tussen vrije tijd en schoolwerk, een helder smartphonebeleid op school en **versterkte leerlingenbegeleiding**.
- Recht op deconnectie buiten de schooluren voor leerlingen en leerkrachten.
- Van elke school een brede school maken, waar kinderen ook na de lesuren terecht kunnen voor sport en cultuur.
- Verouderde schoolgebouwen toegankelijk, comfortabel en duurzaam maken.

Kinderen en jongeren

"Kinderen zijn de toekomst. Ze verdienen de volle aandacht van het beleid. Ze verdienen veilige en gezonde plekken om te spelen, te leren en te groeien, thuis, op school, en in de buurt. En ze verdienen genoeg tijd met hun ouders. Elk kind verdient een eerlijke start."

Groen wil onder andere de toegang tot de nodige zorg en hulp versterken door:

- Ouders duidelijke en bereikbare aanspreekpunten te bieden binnen de Huizen van het Kind.
- **Toegang tot jeugdhulp** garanderen door extra investeringen, onder meer in de crisishulp.

De andere actiepunten rond kinderen en jongeren focussen zich onder meer op kwaliteitsvolle, toegankelijke en betaalbare kinderopvang; uitgebreide en meer gelijke verlofkredieten voor en na de geboorte; Groeipakket als tool bij de bestrijding van de kinderarmoede. Het volledige overzicht lees je [hier](#).

Welzijn

"Iedereen heeft recht op goede en betaalbare zorg. Lange wachtlijsten en personeelstekorten maken dat mensen nu niet altijd de zorg krijgen die ze nodig hebben. Daar willen wij iets aan doen."

Groen wil onder andere:

- Een **einde maken aan de wachtlijsten**: onder meer voor de zorgbudgetten voor personen met een handicap, in de jeugdhulp en in de centra voor geestelijke gezondheidszorg.
- Dubbel zoveel investeren in **preventie**. Het preventiebudget wordt onder andere gebruikt voor vaccinatie, preventie van verslaving en preventieve gezondheidsscreenings, maar ook voor preventie en aandacht voor mentaal welzijn op school.
- Dat iedereen gemakkelijk en tegen terugbetaling terecht kan bij een goede psycholoog in de buurt. **Voor jongeren is een bezoek aan de psycholoog gratis.**

- **Snelle toegang tot de jeugdhulp en eenvoudigere trajecten**, met **één trajectbegeleider** als duidelijk aanspreekpunt voor kinderen en ouders.

De actiepunten rond zorg en fysieke gezondheid richten zich onder andere betaalbare en toegankelijke zorg voor iedereen; investeringen in de zorg; personeel aantekenen, uitbreiden mantelzorg en het overmatig gebruik van geneesmiddelen tegengaan. Je leest er [hier](#) alles over.

De actiepunten rond mentale gezondheid richten zich onder andere op laagdrempelige zorg en ontmoeting; intensieve hulp voor mensen in acute psychische nood en samenwerking tussen diverse hulp- en zorgverleners. Je leest er [hier](#) alles over.

Het volledige programma is te raadplegen via: [Programma 2024 - Groen](#)

1.5. Vooruit

Jongeren verdienen alle kansen: Investeren in jeugd en jongeren vraagt om goede crèches, goede scholen en om vrije tijd waarin kinderen zich spelenderwijs kunnen ontplooien.

Onderwijs

Vooruit wil naar **Vlaams onderwijs dat bijdraagt tot gelijke kansen en vooruitgang**. Wij willen het onderwijs weer beter maken voor iedereen. En daar hebben wij een plan voor:

- **Leerplicht vanaf drie jaar.**
- **Gratis en verplicht naar de kinderopvang:** Minstens 1 dag wanneer het kind 1 jaar oud is en minstens 2 dagen in het tweede levensjaar.
- **Gelijke kansen** in onderwijs
 - Maximumfactuur
 - Gratis een gezonde warme maaltijd voorzien voor alle schoolkinderen op alle scholen
- Aanpakken lerarentekort.

Jeugdhulp

[Sterke jeugdhulp](#) beschermt onze jongeren en hun toekomst.

- Beter voorkomen dan genezen:
 - Kinderen in gevaarlijke situaties sneller op de radar krijgen en er vroeger bij zijn.
 - Vooruit wil bij de ergste gevallen een **preventieve en aanklappende vorm van hulpverlening**. Zelfs al tijdens een verontrustende zwangerschap moet een jeugdrechter ondersteuning kunnen opleggen.
 - Binnen de jeugdhulp moet er ook aandacht zijn voor de allerkleinsten die geen eigen stem hebben.
- Kinderen in gevaar, moeten in veiligheid gebracht worden
 - Jeugdhulp kan het beste zo dicht mogelijk aansluiten bij het kind en zijn leefwereld.
 - De vrijwillige hulp in de thuisomgeving mag nooit langer duren dan goed is voor de kinderen.
 - **Bij een verontrustende thuissituatie moeten kinderen veel sneller naar een veilige plek gebracht worden.** Ook als dat betekent dat ze bij hun ouders weggehaald moeten worden. Vandaag duurt het vaak veel te lang voor hulp voorhanden is en de jeugdrechter ingeschakeld wordt in zo'n situatie, en dan loopt het vaak mis. Hulpverlening is in een eerste

fase vrijwillig, maar als ouders niet meewerken, het bestaande aanbod aan huis niet meer werkt en de situatie te onveilig is dan moet kordaat geschakeld worden. Kinderen die in gevaar zijn moeten snel in veiligheid worden gebracht.

- Het **beroepsgeheim** mag de veiligheid van kinderen niet belemmeren
 - In de huidige wetten ligt de focus op de vraag wanneer de hulpverleners niet mogen spreken. Hierdoor komt heel veel informatie niet bij de juiste mensen terecht en blijven kinderen achter in onveilige situaties en zonder hulpverlening. Vooruit draait die logica om in haar wetsvoorstel. Daarin staat **hoe hulpverleners, politiediensten, parket en justitie-assistenten wél informatie met elkaar kunnen delen** om de veiligheid van het kind te garanderen. Dat is mogelijk **door het gedeelde beroepsgeheim te veralgemenen voor de volledige jeugdhulpverlening in Vlaanderen.**
- Focus op alle minderjarigen binnen een gezin
 - Voor Vooruit moet de **aanmelding en beoordeling van een verontrustende thuissituatie altijd uitgebreid worden tot alle minderjarigen binnen datzelfde gezin.** Als de situatie onveilig is voor 1 kind van het gezin, is dat ook zo voor de andere kinderen binnen het gezin. Daarom voorzien wij in ons voorstel van decreet in een ‘vermoeden van verontrustende situatie’ en is een verplicht onderzoek voor alle kinderen binnen een gezin altijd nodig.
- **Bescherming van ongebornen kinderen.**
- Jeugdrechters moeten ook maatregelen aan ouders kunnen opleggen.
- Investeringsinjectie van **43 miljoen euro per jaar in de jeugdzorg**
 - **Wegwerken wachtlijsten** en creëren van plaatsen

Zorg

- Betaalbare en tijdige [\(gezondheids\)zorg](#) voor iedereen.
 - Inzetten op **preventieve gezondheidzorg**
 - **Wegwerken van wachtlijsten in alle vormen van zorg** (gezondheidszorg, jeugdzorg, ouderenzorg, etc.)
- [Mentale hulp](#) moet even vanzelfsprekend zijn als de tandarts.
- [Personen met een handicap](#) verdienen steun, geen wachtlijsten.
 - Correcte en snelle toekenning van de Persoonsvolgende Financiering.
 - Weg naar de juiste zorg toegankelijker maken.
 - Versterken van inclusie onder meer door toegankelijk openbaar vervoer, aanpassingen op de werkplek, etc.

Het volledige programma is te raadplegen via: [Vooruit - Voor uw koopkracht, voor uw gezondheid, voor u](#)

1.6. Vlaams Belang

Onderwijs: iedereen heeft talent (p.44)

- Pleit voor schoolopdracht, versterking scholen in personeelsbeleid en hervormen benoeming.
- Gediversifieerde **maximumfactuur SO.**
- **Kennisoverdracht** moet **opnieuw de essentie** worden van het onderwijs.
- Kennis Nederlands en **bindende taaltest.**
- GOK-beleid en bijhorende subsidiëring naar essentie: **ondersteunen van kansarme leerlingen op basis van objectieve economische indicatoren.**

- De invoering van een vak 'burgerschap'.
- De **promotie van het technisch en beroepsonderwijs**.
- De bevordering van het **duaal leren**.
- Een efficiënte en snellere **terugvordering van de schooltoeslag bij spijbelgedrag**.
- **Doorgroeischolen voor getalenteerden**.
- '**Gekleurde schooltoeslag**' (effectief voor schoolkosten).
- **Bijstelling SES-criteria**.

Hoger onderwijs: vlot van onderwijs naar werk (p.48)

- Een **betere begeleiding van laatstejaarsstudenten secundair onderwijs** naar een gerichte studiekeuze, inclusief sensibilisering over kansen op de arbeidsmarkt.

Zorg: Vlaanderen aan de top (p.50)

- **Wegwerken wachtlijsten** topprioriteit.
- Een masterplan om de (para)medische beroepen op te waarderen.
- **verhoging van het preventiebudget**.

Welzijn: een einde aan de wachtlijsten (p.52)

- De jarenlange besparingen in deze sector (bijvoorbeeld Groeipakket, persoonsvolgend budget) moeten ongedaan worden gemaakt.

Preventie:

- Ondersteuning en betrokkenheid van alle belanghebbende actoren bij het preventiebeleid.

Geestelijke gezondheidszorg:

- Meer investeringen in **preventie en vroegdetectie** van psychische problemen.
- Meer inzetten op de **weerbaarheid van onze jongeren**.
- Een groter behandelaanbod inzake psychische problemen.
- Vooral ambulante hulpverleningsvormen; meer inzetten op **laagdrempelige hulp(lijnen)**.
- Een **einde aan de wachttijden** in de geestelijke gezondheidszorg.
- Betere afstemming tussen voorzieningen en samenwerking tussen beleidsvelden.

Personen met een beperking:

- Een **einde aan de wachtlijsten** door de toegekende **budgetten** dadelijk uit te keren.
- Een verdere sensibilisering inzake de **EDC-kaart**, de European Disability Card.

Gezin: keuzevrijheid herstellen (p.58)

- De koppeling van de toekenning van het **Groeipakket** aan **voldoende kennis van de Nederlandse taal** van de ouders.
- De **intrekking van het Groeipakket** voor chronische **spijbelaars** (waarvan de ouders op de hoogte zijn) en voor **criminele feiten**.
- **Meer middelen voor kinderen met een beperking**.

Het volledige programma is te raadplegen via: https://www.vlaamsbelang.org/sites/default/files/2024-03/202403_Verkiezingsprogramma_DEF_Web.pdf

1.7. CD&V

Gezondheid en welzijn (p.8)

Een gezond leven (p.10)

- Strijd tegen roken & lage toegankelijkheid verslavingszorg.
- Seksueel grensoverschrijdend gedrag: initiatieven i.v.m. expertise seksuele gezondheid moeten intensiever ook in onderwijs en jeugdzorg + cultuursensitieve benadering.

Garantie op geneeskundige zorg en ondersteuning van hoge kwaliteit (p.14)

- Tegengaan commercialisering zorg.
- Cultuursensitieve zorg en inzet op brugfiguren.

Kwaliteitsvolle en toegankelijke geestelijke gezondheidszorg (p.20)

- Budget GGZ tegen 2030 12% totale gezondheidsbudget.
- *“Er is zowel sprake van overconsumptie als van onderconsumptie in de geestelijke gezondheidszorg. Daarom is er sensibilisering nodig om het verschil tussen mentaal onwelbevinden en psychische of psychiatrische problemen te benadrukken, en om passende hulpverlening te vinden.”*
- Psychofarmaca moeten gepaard met psychotherapeutische begeleiding.
- Aandacht GGZ tijdens eerste 1000 dagen van kind.
- **“Psychologische ondersteuning kan toegankelijk worden gemaakt via de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), die op hun beurt kunnen samenwerken met verschillende organisaties zoals CAW en eerstelijnspsychologen. Met de toename van het aantal betrokken partijen moet worden gewaakt voor versnippering van het aanbod en moet duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor welke vragen met betrekking tot welzijn.”**
- Capaciteit van **telefonische en digitale hulpkanalen voor jongeren** monitoren en eventueel versterken.
- Toeleiding kinderen en jongeren naar zorg: **regionale oriëntatiepunten met gedeelde wachtlijsten.**
- **Vroegtijdig ingrijpen:** initiatieven steunen die aansluiten bij leefwereld jongeren, bv. TEJO en OverKophuizen.
- Uitbreiding gespecialiseerde GGZ voor kinderen en jongeren.
- Waarborging continuïteit van zorg bij jongeren 18+.

Kernpunten gezondheid en welzijn (p.43)

- ***“De geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en jongeren is dringend aan heroriëntatie toe, met meer preventie en vroegtijdige zorg dichtbij de leefwereld van de jongere, maar ook met een snellere en meer gerichte doorverwijzing naar de juiste hulpverlening.”***

Een inclusieve samenleving voor personen met een handicap is een opdracht voor iedereen (p.45)

Kwaliteitsvolle ondersteuning voor de persoon met een handicap (p.46)

- Kinderen met handicap: **zoveel mogelijk in gewoon onderwijs en vrije tijd** + geïntegreerd gezinsbeleid om verschillende ondersteuningsvormen beter af te stemmen.
- Hoe **continuïteit van zorg** verzekeren voor **GES-jongeren**?

Personen met een handicap hebben recht op een behoorlijke levensstandaard (p.51)

- *“Voor ouders met een kind met een handicap moet de verhoogde tegemoetkoming gekoppeld worden aan een inkomenstoets.”*

Respect voor kinderen en gezinnen (p.55)

We dragen met het Groeipakket bij aan de ontwikkelingskansen van ieder kind (p.56)

- *“We verzetten ons tegen de afschaffing of uitholling van het Groeipakket. Het Groeipakket is een recht van het kind en het moet een vrij besteedbaar bedrag blijven.”*
- Groeipakket: extra steun bij zorgnoden & gezinnen met financiële kwetsbaarheid.
- Herbekijken schooltoeslagen: meer gedifferentieerd en op basis van actuele noden.

We versterken de draagkracht van gezinnen, kinderen en jongeren door preventieve gezinsondersteuning en hulpverlening (p.60)

- *“De gezinscontext en het gedrag van ouders heeft een grote impact op kinderen. Hulp aan kinderen en jongeren moet daarom altijd hand in hand gaan met de ondersteuning en versterking van de ouders.”*
- Investeren Huizen van het Kind
- Verderzetting OverKophuizen.
- *“We zetten in op een beleid waarbij ‘één gezin, één plan’ naadloos samenwerkt met netwerken zoals Huizen van het Kind en OverKop.”*
- *“We geloven vast in de filosofie van ‘vroeg en nabij’ en willen bijkomende middelen om de toepassing ervan in de volgende legislatuur op alle niveaus van preventie door te zetten.”*
- *“Het huidige systeem van aanbodgestuurde financiering in de jeugdhulp zet te strakke kaders rond flexibiliteit en samenwerking. Daar willen we verandering in brengen. We streven naar een financieringsmodel met een flexibele enveloppe, die uitgaat van gezamenlijke doelen op het gebied van gezondheid en welzijn. Het is essentieel dat we de nadruk leggen op de behaalde resultaten, in plaats van enkel het proces dat daartoe leidt.”*

We verdedigen de belangen van kinderen die – al dan niet tijdelijk – niet bij de eigen ouders kunnen opgroeien. (p.62)

- We zorgen voor een meer geïntegreerd beleid voor kinderen met een handicap of zorgbehoefte.
- Eenvoudigere toegang tot rechten inzake ondersteuningsnoden.
- Evenwichtige uitbouw PAB en MFC.
- Toeleidingsprocedure hulp moet eenvoudiger + beperking inschalingsmomenten, waar mogelijk.

Gelijke Kansen (p.82)

Geen plaats voor geweld (p.84)

- In het basis- en secundair onderwijs blijvend aandacht hebben voor thema's als gender, seksualiteit, genderstereotypen en toestemming.
- Uitrol kindreflex → opsporen verontrustende gezinssituaties.
- Sensibilisering rond het strafbaar karakter van deep nudes bij jongeren.

Onderwijs (p.115)

- Ouders moeten beschikbaar zijn voor school, bv. oudercontact → anders verlies recht gehoord te worden door interne beroepscommissie.
- Stimuleren onderwijsinspectie en pedagogische begeleidingsdiensten om onderwijsprofessionals te voorzien van gebruiksvriendelijke werkkaders die ruimte geven voor eigen inbreng.
- *Herwaarderen en versterken de pedagogische begeleidingsdiensten (ook taak op vlak van organisatieontwikkeling).*
- Van de **CLB's** verwachten we dat ze zich **focussen op hun decretale kerntaken** rond leerlingbegeleiding, dicht bij de school. We zetten in op hun **schoolbetrokkenheid** en zorgen dat ze hun taak als **draaischijf vlot kunnen waarmaken, door de samenwerking met de jeugdhulp** te versterken. Ook in de **strijd tegen het vroegtijdig schoolverlaten**, verwachten we van de CLB dat ze vooroplopen.”
- We zetten ongelijkheid (weer) om in sociale mobiliteit (p.130)
 - Tijdens schooluren remediëring en uitdaging; geen schaduwonderwijs.
 - Ouders overtuigen van **belang kleuteronderwijs**, bv. via brugfiguren.
 - Expliciete verwachting dat **CLB aan slag** gaat met leerlingen met problemen met **leerplicht** door welke omstandigheid dan ook, evenals **ongekwalificeerde uitstroom**.
 - Evaluatie impact **maximumfactuur** op werking van de scholen.
 - “Via de prioritaire nascholing zetten we in op vormingen voor lerarenteams rond leermotivatatie, welbevinden en mentale weerbaarheid.” (van de leerlingen)

Armoedebestrijding (p.203)

Kinderarmoede (p.206)

- We **differentiëren** en versterken waar nodig de **schooltoeslag**, zodat het budget van de ouders geen invloed heeft op de **studiekeuze** van de kinderen.
- Lokale besturen moet **lege brooddozen** oplossen op lokaal vlak i.s.m. scholen. Eventueel intekenen op lokaal aanbod maaltijdvoorziening door scholen.

Bestuurszaken (p.412)

- Personeelsleden van de overheid verdienen het nodige respect. Agressie tegenover hen is onaanvaardbaar en moet altijd vervolgd worden.
- CD&V verzet zich tegen bijkomende personeelsbesparingen zonder een voorafgaand grondig kerntakendebat.
- De overheid als aantrekkelijke werkgever. (p.414)
- Tewerkstelling van kansengroepen. (p.415)
- Respect voor ervaring. (p.416)
- Bereikbare diensten, ook in een digitale samenleving (p.416): Fysieke dienstverlening voor mensen die minder digitaal vaardig zijn, moet gegarandeerd zijn. In haar contacten met de burger zijn de Vlaamse en de federale overheid een voorbeeld inzake eenvoudig en duidelijk taalgebruik.

Het volledige programma is te raadplegen via: https://www.cdenv.be/verkiezingen_2024

2. Onderwijsactoren

2.1. Internettensamenwerkingscel (ISC)

Netoverstijgend memorandum CLB's aan de nieuwe Vlaamse Regering: **Sterke CLB's als hefboom voor sterk onderwijs**

Een sterk CLB dat volop inzet op preventie, dat is waar we voluit voor gaan. Om dit mogelijk te maken, vraagt het CLB aan de volgende Vlaamse Regering om werk te maken van drie speerpunten.

Drie speerpunten voor een sterke leerlingenbegeleiding:

- Erken en versterk het CLB als dé duurzame partner voor leerlingenbegeleiding in onderwijs.
- Vertrouw en erken de professionaliteit van de CLB's en CLB-medewerkers.
- Wanneer het leerlingenaantal stijgt, dient de omkadering mee te stijgen.

Deze speerpunten zijn het resultaat van een netoverstijgend participatief traject met CLB-medewerkers en CLB-directeuren bestaande uit focusgroepen en een open digitale bevraging. Alle respondenten onderschrijven unaniem de speerpunten uit dit memorandum. Zij weerspiegelen dan ook de stem van de CLB-medewerker in het werkveld.

Lees het volledige memorandum [hier](#).

2.2. Vlaamse Onderwijsraad (VLOR)

Een toekomst voor ambitieus en kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen: Agenda voor het onderwijsbeleid 2024-2029.

De VLOR vertrekt vanuit **drie duidelijke kernboodschappen**:

1. Werk op Lange termijn.
2. Totaalaanpak voor ambitieus en kwaliteitsvol onderwijs.
3. Samen beleid maken.

Kernboodschap 1: Werk op lange termijn (p.11)

- Duurzame publieke financiering als voorwaarde voor kwaliteitsvol onderwijs: correcte indexering, globaal financieringsplan afgestemd om de noden in het veld.

Kernboodschap 2: Totaalaanpak voor ambitieus en kwaliteitsvol onderwijs (p.14)

- Een breed kwaliteitsbegrip: **Onderwijskwaliteit is een breed begrip** en mag niet vernauwd worden tot leeruitkomsten die gemeten kunnen worden in peilingen, Vlaamse toetsen en internationaal vergelijkend onderzoek. Naast haar kwalificerende functie heeft het onderwijs ook een even belangrijke socialiserende en persoonsvormende functie. De VLOR pleit voor een hoog ambitieniveau op alle dimensies die deel uitmaken van een brede vorming voor alle lerenden, ook zij in de meest kwetsbare positie, in alle onderwijsniveaus en op alle leeftijden.
- Om de onderwijskwaliteit in brede zin op lange termijn verder te versterken, schuift de Vlaamse Onderwijsraad **drie prioritaire uitdagingen** naar voren:
 - Diversiteitsresponsief en inclusief onderwijs (p.17)

- Aandacht voor mentaal welzijn (p.21)
- Kwaliteitsvol onderwijs door sterke onderwijsprofessionals (p.22)

Kernboodschap 3: Samen beleid maken (p.25)

- Maatschappelijke verwachtingen: rol van onderwijs: cruciaal dat beleidsdomeinen samenwerken om complexe problemen aan te pakken en dat onderwijs daarbij betrokken wordt. Daarbij zijn structurele maatregelen van andere beleidsdomeinen noodzakelijk.
- Onderwijsactoren samen aan zet voor kwaliteitsvol onderwijs: goede samenwerking, gekenmerkt door een duidelijke taakverdeling, afspraken over wie welke verantwoordelijkheden heeft en hoe die worden opgenomen, afspraken over wie wat aanstuurt en hoe, en afspraken over wat het gezamenlijke resultaat moet zijn.

De volledige agenda voor het onderwijsbeleid van de VLOR vind je [hier](#).

2.3. GO! Onderwijs

Het GO! kiest ervoor om zijn memoranda te laten groeien vanuit de praktijk. Onderwijsprofessionals, leerlingen en ouders beslissen dus mee wat erin komt te staan. Zo is het ook met dit memorandum, waarmee allen die eraan meewerkten een duidelijke koers willen uitzetten voor het toekomstige onderwijsbeleid van de Vlaamse Regering.

De **rode draad** doorheen dit memorandum is ons engagement om te **werken aan kwalitatief onderwijs**. Vandaag en de komende jaren is er werk om die kwaliteit te verbeteren. Onze professionals in het leerplicht- én niet-leerplichtonderwijs, cursisten, leerlingen en hun ouders liggen wakker van een aantal uitdagingen voor die onderwijskwaliteit: de ontoereikende financiering, het personeelstekort en de werkbaarheid van de job, de staat van het patrimonium, de digitale transformatie, de hardnekkige ongelijkheid in onderwijskansen, de mate waarin onderwijs inspeelt op de specifieke onderwijsbehoeften en zorgvragen en de plaats van levensbeschouwing in ons neutraal onderwijs.

Het [GO! memorandum](#) bevat voorstellen aan de Vlaamse Regering om deze **zeven speerpunten** aan te pakken:

- Vrije keuze, aanbod en financiering (p.10)
- Het loopbaanbeleid van de onderwijsprofessional (p.18)
- Infrastructuur (p.27)
- Digitaal onderwijs (p.31)
- Gelijke onderwijskansen (p.35)
- Inclusieve leef- en leeromgevingen (p.44)
- Interlevensbeschouwelijke dialoog en actief burgerschap in het secundair onderwijs (p. 49)

Het [Eisencahier](#) is een verkorte versie ervan met de focus op **vier prioritaire eisen**:

- Ondersteun het GO! om de vrije keuze te waarborgen en neutraal onderwijs aan te bieden (p.5)
- Ga met het GO! en de sociale partners voor een modern en duurzaam loopbaanbeleid (p.7)
- Pak de structurele onderfinanciering aan van het beheer, het onderhoud, de renovatie en de vervanging van ons verouderd schoolpatrimonium (p.11)
- Neem verantwoordelijkheid op voor het realiseren van gelijke onderwijskansen (p.12)

2.4. Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV)

Ambitieuze onderwijs voor iedereen

Ouders, leerlingen, studenten, cursisten willen kwaliteitsvol onderwijs. Onderwijs dat past bij de dromen en ambities die ze koesteren voor hun kinderen en voor zichzelf. Vanuit het beste van hun eigen katholiek-pedagogische traditie dragen onze besturen en onderwijsinstellingen daartoe bij. Ze beogen een recht op onderwijs en excellentie bij elke leerling. Daarvoor stelt Katholiek Onderwijs Vlaanderen de volgende **premissen** voor:

- Vrijheid en ruimte voor onderwijskwaliteit
- Vertrouwen en rust
- Het leren leren en leren leven van de leerling staat centraal
- Netwerken van onderwijsinstellingen
- Afstemming tussen verschillende beleidsdomeinen

Het **eisenpakket bevat 6 prioriteiten**, hieronder samengevat:

- Excellente en gepassioneerde leraren kunnen aantrekken
- Een modern personeels- en HR-beleid mogelijk maken
- Voldoende financiering voorzien om de koopkracht te herstellen
- Een kader scheppen om te evolueren naar inclusief onderwijs
- Het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs een prominente rol geven binnen levenslang leren
- Voor onderwijsvreemde regelgeving de onderwijstoets toepassen

2.5. Onderwijs van Steden en Gemeenten (OVSG)

Vijf prioriteiten:

- 1) **Gemeentelijk onderwijs rendeert (p.3):** Het stedelijk en gemeentelijk onderwijs staat voor nabijheid en de sterke verbondenheid met de buurt. Lokaal onderwijs is budgettair een efficiënt en kwaliteitsvol verhaal. In het stedelijk en gemeentelijk onderwijs gaan zo goed als alle door Vlaanderen toegewezen middelen recht naar de klassen en de leerlingen zelf. En daar zijn we fier op! Het multifunctionele gebruik van schoolgebouwen biedt een antwoord op de prangende vraag naar ruimte. Onze scholen en academies hebben veel troeven en die willen we graag verder benutten voor kwaliteitsvol lokaal onderwijs. Het openbaar basisonderwijs moet een kernopdracht van elke gemeente blijven. Het gemeentelijk onderwijs moet decretaal erkend worden als verstrekker van neutraal onderwijs en hiervoor middelen krijgen. De autonomie van het lokale niveau staat centraal: lokale besturen moeten zelf samenwerkingen kunnen aangaan. Als de Vlaamse overheid bijkomende opdrachten verwacht, dan zijn hiervoor extra middelen nodig.
- 2) **Optimale kansen voor iedereen (p.6).** De uitdagingen in de gemeenten en steden zijn groot: zo goed als elke gemeente krijgt te maken met (kans-)armoede en anderstaligen. Daarom vragen we een strikter beleid op de kosten van onderwijs. Via kostenbeheersing en passende maatregelen willen we ervoor zorgen dat onderwijs voor iedereen betaalbaar blijft. (Zowel leerplicht als DKO en volwassenenonderwijs). Ook vragen we specifieke aandacht voor de arbeidsmarktgerichte opleidingen, dit door doeltreffende campagnes en voldoende capaciteit. We willen de

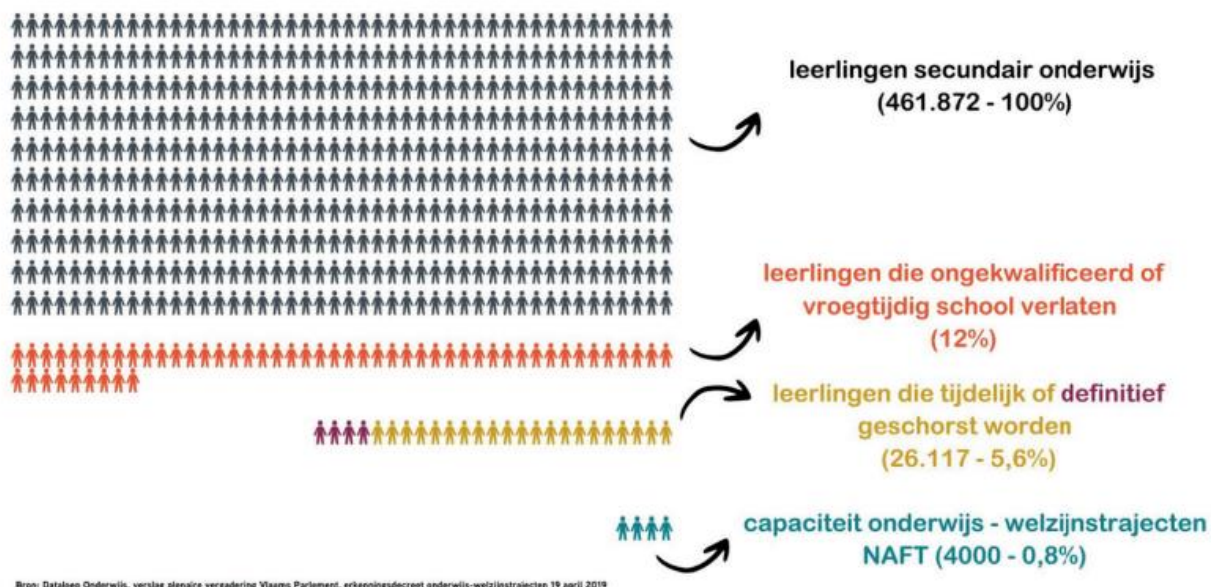
gekwalficeerde uitstroom verhogen door te werken met deelkwalificaties. In het OKAN- en NT2-onderwijs is nood aan meer capaciteit. Deze leerlingen moeten kunnen rekenen op een blijvende en duurzame ondersteuning om de integratie alle kansen te geven. **De centra voor leerlingenbegeleiding zien meer en meer complexe cases. Daarom pleiten we voor aanvullende middelen voor CLB's in een grootstedelijke context.**

- 3) **Flexibel HR-beleid voor voldoende leerkrachten (p.8):** Het lerarentekort is hét belangrijkste thema van de laatste jaren. De uitdagingen voor het ambt en omkadering in het onderwijs zijn groot. Het lokale bestuur wil een modern en flexibel HR-beleid kunnen voeren, maar moet daarvoor de sleutels in handen krijgen. Stedelijke en gemeentelijke schoolbesturen vragen om te kunnen werken met een jaaropdracht die loopt van september tot eind augustus. Daarbinnen kan het personeel flexibeler worden ingezet. Als ondersteuning van de professionals voor de klas, is een sterk middenkader essentieel. Maar natuurlijk moeten we eerst en vooral voldoende leerkrachten hebben. Een leerloopbaanladder, waarbij iemand start als onderwijsassistent en doorgroeit naar gekwalficeerd lesgever, biedt hier kansen. Het systeem van bekwaamheidsbewijzen moet eenvoudiger en transparanter. We vragen om de middelen zo veel mogelijk te ontkleuren zodat het bestuur een personeelsbeleid kan voeren op maat van de lokale context en behoeften. Tot slot moet het decreet Rechtspositie worden herzien met het oog op een modern personeelsbeleid.
- 4) **Kwaliteitsvol onderwijs vraagt tijd en middelen (p.10):** Als nieuwe regelgeving moet worden doorgevoerd, dan vraagt het tijd om die in de praktijk te brengen. De vele vernieuwingen die laat op directies en teams afkomen, zorgen voor werkdruk en planlast. Dat geldt voor alle onderwijsniveaus. Ze slorpen energie weg van wat de leerkracht écht wil en moet doen: lesgeven op maat van alle leerlingen. Binnen een langetermijnbeleid moeten we rekening houden met voldoende capaciteit voor iedereen. Want als er geen plaats is in de klas, kan er geen kwaliteit geboden worden. Er is op veel locaties en in heel wat onderwijsniveaus capaciteitstekort. Daar moet structureel aan gewerkt worden. Verder moet blijvend geïnvesteerd worden in werking en infrastructuur.
- 5) **Van kinderopvang tot levenslang leren (p.12):** De gemeente is de inrichter bij uitstek van een doorgaande lijn in het leren op maat van alle burgers, van jong tot oud, en moet hier dan ook de regierol in krijgen. Heel wat beleidsdomeinen kruisen elkaar. Denk bijvoorbeeld aan flankerend onderwijs, opvang, sport en cultuur. Om tot een sterk lokaal beleid te komen, is het van belang dat de Vlaamse overheid de regelgeving en middelen voor de verschillende domeinen beter op elkaar afstemt. We zien ook mogelijkheden in een grotere rol voor het deeltijds kunstonderwijs in het dagonderwijs mits voldoende afspraken en omkadering.

Het volledige memorandum kan je [hier](#) raadplegen.

2.6. NAFT

Ook onze NAFT-partners zien dat de vraag het aanbod ruim overstijgt. Ze merken in het veld een groeiende groep leerlingen die nood heeft aan ondersteuning, met een uiteenlopend scala aan hulpvragen, waar het huidige aanbod niet voldoet.

NAFT formuleert van daaruit enkele **aanbevelingen en groeikansen**:

- Kwalitatief onderwijs
 - Recht op leren en groeien
 - Herziening van het actieplan Samen tegen Schooluitval
 - Verhoogde aandacht voor de brede basiszorg
- Leerkrachten
 - Ondersteuning en begeleiding van leerkrachten
- Alle leerlingen
 - Aandacht voor kinderen in het basisonderwijs
- Duurzame en krachtige samenwerkingen
 - Structurele middelen voor samenwerkingen met actoren uit verschillende levensdomeinen
 - Vraag om actief als partner betrokken te worden bij de hervormingen van zowel onderwijs als welzijn
- Recht op leren en recht op excelleren
 - Garandeer het leerrecht van elke jongere door onder andere leerrechtplekken
 - Oog voor het potentieel van elke leerlingen en eerlijke kansen voor elke leerling

Het volledige memorandum vind je [hier](#).

3. Middenveldorganisaties

3.1. Scholierenkoepel

De scholierenkoepel presenteert in haar memorandum verschillende aanbevelingen. Deze vertrekken van **vijf thema's waarvan scholieren wensen dat een volgende minister ze zal aanpakken**. Daarnaast baseert het zich voor verdere aanbevelingen op inzichten rond de zeven thema's die in de grote scholierenbevraging aan bod kwamen.

We halen de verschillende thema's hieronder zeer kort aan en lichten er de dingen uit die rechtstreeks relevant zijn voor de CLB-werking. Al behoeft het geen verder pleidooi dat het volledige document relevant is voor de CLB'er, daar het de stem van onze jongeren laat weerklinken.

Het volledige memorandum lees je [hier](#).

- 1) **Mentaal welzijn van scholieren**
- 2) **De manier van lesgeven**
- 3) **Racisme in het secundair onderwijs**
- 4) **Scholieren in kansarmoede**
- 5) **Wat we leren op school**
- 6) **Inspraak van leerlingen**
- 7) **Pesten en ander grensoverschrijdend gedrag op school**
- 8) **De leerkracht**
- 9) **Diversiteit op school**
- 10) **De ideale school**

Mentaal welzijn van scholieren (p.14)

Over: haalbare examenroosters, omgaan met stress/faalangst/prestatiedruk opnemen in de minimumdoelen, vorming mentaal welzijn in de lerarenopleiding en maatregelen om scholen te sensibiliseren en/of te ondersteunen bij het opmaken en uitrollen van een welbevindenbeleid. Maar ook deze aanbevelingen:

- Waak erover dat de **centra voor leerlingenbegeleiding** en hun professionele beroepskrachten zich altijd, ook in crisissituaties, kunnen focussen op hun kerntaak: het begeleiden en ondersteunen van scholieren op school. Voorzie daartoe de nodige budgetten en kaders.
- Zet schoolpsychologen in ter versterking van de huidige leerlingenbegeleiding, niet ter vervanging hiervan... De juiste hulp op school verschilt van scholier tot scholier. Zorg voor een aanbod aan **laagdrempelige, leerling-gefocuste psychologische zorg op scholen...**
- Zorg ervoor dat scholieren de juiste **weg vinden naar de meest geschikte online hulpverlening**.
- Waak erover dat **online hulpverlening fysieke en persoonlijke hulpverlening op school niet vervangt**.
- Zet extra in op **laagdrempelige vertrouwensleerlingen** (Conflixers) .

De manier van lesgeven

Over: planlast beperken, inzetten op levenslang leren bij onderwijspersoneel, breed evalueren van de effecten van de digisprong, faciliteren van gebruik van laptop/tablet op school en over gepast gebruik van afstandsonderwijs. Verder ook over digitale geletterdheid van zowel scholieren als van leerkrachten en over het gebruik van AI en Extended Reality in de klas.

Racisme in het SO (p.18)

Over het belang van samenwerking met middenveldorganisaties die werken rond racisme, bewustwordingscampagnes gericht op leerkrachten, scholieren en hun ouders. Over meer diverse lerarenteams en over duidelijke en strenge sancties tegen racistisch gedrag. En ook deze standpunten:

- Geef scholieren het recht om aanwezig te kunnen zijn op hun **klassenraden**. Zo is er transparantie en kunnen onbewuste vooroordelen bij leerkrachten voorkomen worden.

- Verplicht scholen om aan scholieren en hun ouder(s)/voogd een **verslag van elke klassenraad** te bezorgen.

Scholieren in kansarmoede (p.20)

Over de verplichting voor scholen om een kostenbewust beleid te voeren met een correcte en duidelijke bijdrageregeling en over transparantie voor scholieren en ouders over welke kosten scholen al dan niet mogen aanrekenen. Over een verbod op het inschakelen van incassobureaus en/of dreigen met het niet uitreiken van rapporten en diploma's bij onbetaalde schoolrekeningen.

Verder worden ook deze maatregelen voorgesteld:

- Voer een **maximumfactuur** in het secundair onderwijs in, aangepast aan de studierichting.
- Voorzie **kosteloos openbaar vervoer** van en naar de school als recht voor alle scholieren in het secundair onderwijs.
- Voorzie voor iedere scholier in het secundair onderwijs kosteloze toegang om de **laptop/tablet op school op te laden**, zodat extra kosten thuis worden vermeden.
- Zorg op scholen voor een toegankelijke manier om **kosteloze menstruatieproducten** te voorzien voor scholieren.
- Geef scholen de middelen en organisatorische omkadering om **gezonde voeding** aan te bieden voor al hun scholieren. Zorg ervoor dat het **aanbod voor scholieren die opgroeien in kwetsbare omstandigheden** kosteloos toegankelijk is, op een niet-stigmatiserende manier. Geef de scholen de vrijheid om dit op hun eigen manier in te vullen. Zorg er minstens voor dat de scholen hun **scholieren betrekken en inspraak geven**.
- Voorzie de **LOP's** (lokale overlegplatformen) van middelen, zodat ze zich **opnieuw met hun kerntaken** kunnen bezig houden, namelijk ervoor zorgen dat alle scholieren de beste mogelijkheden krijgen om te leren en te groeien. De LOP-deskundigen zijn momenteel enkel nog bezig met het inschrijven van scholieren, het beantwoorden van vragen van ouders en het vinden van oplossingen voor uitgesloten scholieren. Ze hebben geen mogelijkheid om de optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle scholieren te realiseren.

Wat we leren op school (p.22)

Over een goede voorbereiding op het alledaagse, volwassen leven. Maar ook over opnemen van mentale gezondheid en relationele en seksuele vorming in de minimumdoelen en over interlevensbeschouwelijke dialoog in alle scholen.

Verder ook deze standpunten over de onderwijsloopbaan van jongeren:

- Over **studiekeuze**
 - Informeer alle scholieren zo breed mogelijk over hoe ons Vlaams onderwijsstelsel in elkaar zit en welke keuzemogelijkheden ze hebben doorheen hun schoolloopbaan.
 - Geef alle scholieren een brede basis aan informatie over verdere studies of extra opleidingen.
- Herzie de **toelatingsvoorwaarden van een studierichting in de dubbele finaliteit voor leerlingen uit een arbeidsmarktgerichte finaliteit....** Het moet ook mogelijk zijn voor scholieren in een arbeidsmarktgerichte finaliteit om te veranderen naar een studierichting in de dubbele finaliteit zonder een leerjaarverlies, mits een gunstig advies van de toelatingsklassenraad.

- Over **duaal leren**
 - Bouw duaal leren als opleidingsvorm verder uit waar dit een meerwaarde kan zijn. Hou daarbij rekening met de eerdere adviezen van de Vlaamse Onderwijsraad.
 - Informeer het brede publiek over duaal leren.
 - Poets het imago van duaal leren op om zo misverstanden en vooroordelen over deze opleidingsvorm de wereld uit te helpen. Vermijd stereotypen.

Inspraak van leerlingen (p. 24)

Over de nood aan een nieuw OBPWO **onderzoek rond leerlingparticipatie** en een **update van het participatiedecreet** uit 2004. Over maatregelen die leerlingparticipatie **faciliteren** (professionalisering, middelen, sensibilisatie) en over **leerlingparticipatie in het basisonderwijs**. En ten slotte ook over het **recht** voor scholieren om **aanwezig te zijn op hun klassenraden**.

Pesten en ander grensoverschrijdend gedrag op school (p.26)

Over minimumdoelen voor seksuele en relationele vorming, toegankelijke en anonieme meldpunten grensoverschrijdend gedrag, vereenvoudiging van de procedures voor tijdelijke schorsing/ontslag van schoolpersoneel bij (vermoedens) van pesten en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en de roep om onderzoek naar de seksueel grensoverschrijdend gedrag in het Nederlandstalig secundair onderwijs.

Verder ook:

- Verplicht scholen om een antipestbeleid uit te schrijven. In dit grondige en doordachte beleid wordt een heel jaar lang aandacht besteed aan het voorkomen en verstandig aanpakken van (cyber)pesten. Voorzie voor scholen hiervoor ook de nodige hulp en tools. Dit antipestbeleid maakt ook onderdeel uit van de doorlichtingscriteria.
- Ontwikkel, in samenwerking met het veld en experts, een vormingsaanbod over cyberpesten en online veiligheid voor leerkrachten en leerlingen. Focus daarbij op de gevolgen van deze problematiek en wat je kan doen als omstaander.
- Moedig scholen aan om peer support-initiatieven zoals 'Confixers' te implementeren.

De leerkracht (p.28)

Over een divers lerarenkorps, mentaal welzijn van leerkrachten, planlast en het lerarenberoep aantrekkelijker maken. Over de lerarenopleiding en het belang van levenslang leren.

Diversiteit op school (p.30)

- Ondersteun projecten waarin **meertaligheid en het gebruik van de thuistaal** in Nederlandstalige scholen gestimuleerd wordt.
- Zet het **GOK-beleid** (Gelijke Onderwijskansen) voort en zorg voor voldoende financiële ondersteuning voor scholen met een groot aantal leerlingen met SES-indicatoren.
- Over **levensbeschouwelijke thema's**:
 - Heropen het debat rond levensbeschouwelijke kentekens op secundaire scholen door met de belangrijkste onderwijspartners in gesprek te gaan.
 - Moedig scholen aan om een open dialoog te voeren over het beleid met betrekking tot levensbeschouwelijke kentekens en religieuze diversiteit. Zorg ervoor dat de regels in het schoolreglement in lijn zijn met de fundamentele rechten van leerlingen.

- Maak op termijn van **inclusief onderwijs de norm en van buitengewoon onderwijs de uitzondering**.
- Hervorm het **leerlingenvervoer voor het buitengewoon onderwijs**, zodat lange reistijden en logistieke problemen in de toekomst worden vermeden.
- Maak een einde aan wachtlijsten voor **OKAN** door het organiseren van OKAN aantrekkelijker te maken voor scholen. Zorg voor de nodige omkadering door bijvoorbeeld in te zetten op brugfiguren.
- Over **genderinclusiviteit**: sensibilisering over belang van: genderinclusieve toiletten en kleedkamers, genderinclusieve communicatie naar scholieren en hun ouders en maak het voor digitale leerplatformen en scholen juridisch mogelijk om hun systeem/administratie te hervormen zodat gebruikers naast 'man' of 'vrouw' ook een 'andere' genderidentiteit kunnen opgeven.
- Ondersteun **succesvolle LGBTI+ zichtbaarheid** campagnes op scholen zoals de Paarscampagne.
- Neem **gender en seksuele oriëntatie op in minimumdoelen** van basis-en secundair onderwijs om een veilige en inclusieve omgeving voor alle leerlingen te creëren.
- Over **onderwijsloopbaan**: een nieuwe, inclusievere benaming voor de A- en B-stroom, maak een einde aan het watervalstelsel en zorg ervoor dat leerlingen gemakkelijker kunnen schakelen tussen studierichtingen wanneer ze niet op hun plek zitten.
- Breng meer **aandacht voor diversiteit en inclusie in lerarenopleidingen** en bied bestaande leerkrachten bijscholing aan over het lesgeven in superdiverse schoolomgevingen.

De ideale school

Over **duurzaamheid**, **ergonomie** en voldoende **groene en grote speelruimte**. Besteed ook aandacht aan de **luchtkwaliteit** en de **temperatuur in klassen**. Over **infrastructuur** die rekening houdt met de behoeften en voorkeuren van scholieren en over een **veilige** infrastructuur rondom scholen. Over investeren in **nieuwe onderwijstechnologie** en vernieuwing van verouderde klaslokalen. Over **voeding op school**, **water** drinken tijdens de les en examens en over toezicht door de inspectie op de **hygiëne** van onder andere toiletten en de eetzaal. Evalueer op regelmatige basis de **inclusiviteit van alle aangeboden leermiddelen** en onderzoek welke impact de **nieuwe organisatie van het schooljaar** heeft binnen de Franse Gemeenschap op vlak van gelijke onderwijskansen, het jeugdwerk en gezinnen.

3.2. KRC

Dat er nog heel wat uitdagingen zijn, weten we uit de meldingen bij de Klachtenlijn waar we horen waar kinderen en jongeren op botsen op school, in de hulpverlening en thuis. We leren het ook uit gesprekken met kinderen en jongeren, uit de resoluties die de jongeren maakten op onze Kinderrechtendag in 2021 en uit de signalen die we krijgen van ons netwerk van professionals die elke dag met kinderen en jongeren werken. Dit [memorandum](#) is gebaseerd op al die vaststellingen.

We presenteren hieronder **enkele aanbevelingen** die relevant zijn voor het dagelijkse CLB-werk, al mag het duidelijk zijn dat het hele memorandum relevant is voor eenieder die met kinderen en jongeren werkt.

Bescherm kinderen en jongeren maximaal tegen armoede (p.7)

- Trek de laagste uitkeringen en inkomens op tot boven de Europese armoedegrens en ondersteun gezinnen in armoede.
- Richt investeringen in het Groeipakket prioritair op de gezinnen die ze het meest nodig hebben.

- Ondersteun en verplicht lokale besturen om een degelijk armoedebelief te voeren: *“Diensten toegankelijk maken is erg belangrijk, naast outreachend werken – met brugfiguren – in kansarme buurten, kinderopvang, scholen en vrijetijdsinfrastructuur en samenwerken met ervaringsdeskundigen.”*²
- Voer een **maximumfactuur** in voor het secundair onderwijs: *“Voor gezinnen die het financieel moeilijk hebben, biedt de automatische schooltoeslag in het groeipakket extra steun. Maar die toeslag dekt de studiekosten niet.”*

Zet alle zeilen bij om het lerarentekort verder tegen te gaan (p.12)

- Maak het lerarenberoep aantrekkelijker en doenbaarder door een evenwichtige sociale mix in alle scholen.
- Zorg dat jongeren met buitenlandse roots die zin hebben in een job in het onderwijs een stageplaats en daarna een job als leerkracht kunnen vinden: *“Voor die jongeren zijn er nu te veel drempels, zoals het hoofdzoekverbod, waardoor talentvolle krachten verloren gaan voor het onderwijs.”*

Organiseer goede monitoring van inclusie en van kinderen die niet op school zitten (p.14)

- Installeer in de leerlingendatabank een ‘knipperlicht’ dat aangeeft welke scholen versterking nodig lijken te hebben in verband met inclusie.
- Organiseer een **centraal meldpunt voor ‘weigeringen onder de tafel’**. (Bij zelfs geen IOV bv.)
- Installeer ook een **knipperlichtfunctie** voor: **Preventieve schorsingen en tijdelijke en definitieve uitsluitingen; Langdurig en chronisch zieke leerlingen; Thuiszitters.**

Zorg voor meer aandacht voor welbevinden op school (p.17)

- Maak **welbevinden op school** een vast onderdeel in het **structurele overleg tussen school, CLB en pedagogische begeleidingsdienst (PBD)**.
- Monitor het welbevinden op school en organiseer een **meldpunt voor pestproblemen en grensoverschrijdend gedrag**.
- Bevorder de **toegang tot psychosociale hulp** voor leerlingen die hulp nodig hebben.
- Stimuleer een **inclusief en veilig schoolklimaat** waarin leerlingen zichzelf kunnen zijn op school.

Garandeer dat elk kind en elke jongere de hulp krijgen die ze nodig hebben (p.19)

“Er is een plan nodig waarin structurele en niet vrijblijvende samenwerking tussen VAPH, jeugdhulp en kind- en jeugdpsychiatrie centraal staat. Doelstelling moet zijn om de breuklijnen in de hulpverleningstrajecten zoveel mogelijk te voorkomen.”

- Werk de **wachlijsten** weg.
- Ontwerp een **masterplan voor de jeugdhulp**.

Veranker het recht op geweldloze opvoeding in de wet (p.23)

Ontwikkel een zorgtraject voor hoogconflictueuze scheidingen en herdenk de regelgeving vanuit het belang van het kind (p.24)

“CLB’s, zorg- en welzijnsorganisaties moeten ondersteund en versterkt worden om alert te zijn voor kinderen en jongeren in hoogconflictueuze scheidingen en ze moeten de tools krijgen om met ouders te praten en ze bewust te maken van het probleem.”

Bewaak een juiste balans tussen mogelijkheden en bescherming online (p.26)

- Bescherm jongeren tegen gevaren op het internet via regelgeving voor de commerciële sector en voor grote platforms.
- Coördineer bestaande klachteninstanties, maak ze beter bekend en kindvriendelijk.

Regel opvang op maat van jonge niet-begeleide minderjarigen (p.34)

- Laat de jongere niet-begeleide minderjarigen zo snel mogelijk doorstromen naar de jeugdhulp. Creëer daarom meer plaatsen voor die groep in de jeugdhulp.
- Zorg voor betere doorstroom van oudere niet-begeleide minderjarigen in de jeugdhulp naar de lokale opvanginitiatieven.
- Doe maximale inspanningen zodat de allerjongste niet-begeleide minderjarigen terechtkunnen in pleegzorg.
- Zorg voor outreachende mobiele en ambulante begeleiding en ondersteuning van collectieve opvangcentra waar jonge niet-begeleide minderjarigen verblijven die nog niet kunnen doorstromen naar jeugdhulpvoorzieningen.

Versterk de samenwerking voor aangepaste opvang en zorg voor buitenlandse niet-begeleide straatkinderen (p.37)

- Organiseer gepaste opvang en hulpverlening die die jongeren, die vaak zelf weinig of geen hulp vragen, toch kan vasthouden.

Zorg voor een kindtoets in het politiewerk (p.39)

3.3. Beweging.net

Het volledige memorandum vind je [hier](#).

OVER WELZIJN (p.84)

We hechten sterk aan het non-profitmodel waarin middenveldorganisaties de ruimte krijgen om een werking uit te bouwen en zo tegemoet te komen aan de (nieuwe) noden in de samenleving, daarin gesteund en gefinancierd door de overheid binnen een duidelijk wettelijk kader. Het is een sterk model dat al tot veel mooie initiatieven heeft geleid. Laten we dat niet te grabbel gooien.”

OVER ONDERWIJS (p.92)

Als sociale beweging kijken we vooral naar het onderwijs vanuit het perspectief van de kwetsbare leerlingen, zij die moeite hebben om zich staande te houden in het systeem. (p.93)

De invoering van de maximumfactuur in het secundair onderwijs (p.94)

- Te hoge schoolkosten: gratis toegang tot leerplichtonderwijs
- Studietoelage blijkt onvoldoende > koppeling met idee maximumfactuur

Dat elk leerling een richting kan kiezen op basis van interesse en talent (p.96)

- Ggelijke toegang bevorderen en elke leerling correct en kwalitatief oriënteren
- Monitoring onderwijsvernieuwingen
- Herwaardeer richtingen met een arbeidsmarktfinaliteit
- Een overzichtelijk en gerationaliseerd studieaanbod
 - Naar een gezonde sociale mix op alle scholen

- Versterk Duaal Leren en voorzie voldoende alternatieve leerwegen

De garantie dat elke leerling schoolmateriaal heeft op 1 september (p.99)

Maatregelen voor een meer diverse leraarskamer (p.101), o.a.:

- Ontwikkel inclusief en divers lesmateriaal
- Zet in op cultuur sensitieve studiebegeleiding
- Naar inclusieve neutraliteit – maak van levensbeschouwelijke tekens geen breekpunt

Een versterking van het OKAN-onderwijs (p.104)

O.a.: Voorzie in voortrajecten: voorafgaande trajecten ANK en vervolgtrajecten

3.4. Grip VZW

In aanloop naar de nieuwe legislatuur 2024-2029 wenst Handicap en Arbeid te inspireren tot een sterk nieuw Vlaams beleid dat inzet op de inclusie van personen in een situatie van handicap of chronische ziekte op de arbeidsmarkt. In haar memorandum presenteert GRIP vzw. **7 aanbevelingen met 30 concrete acties** om de gezamenlijke doelstelling van een superdiverse en inclusieve Vlaamse arbeidsmarkt waar iedereen graag werkt, effectief te realiseren. De focus ligt op het **duurzaam verhogen van de werkzaamheidsgraad van personen in een situatie van handicap of chronische ziekte op de reguliere arbeidsmarkt**

Hieronder lichten we enkele aanbevelingen toe, het volledige memorandum lees je [hier](#).

Aanbeveling 5: Verhoog de kansen van jongeren in een situatie van handicap of chronische ziekte op duurzame loopbanen in de reguliere arbeidsmarkt. (p.26)

Voor jongeren in een situatie van handicap of chronische ziekte is er, in het bijzonder, sprake van een oververtegenwoordiging onder de 15- tot 29-jarigen in een NEET-situatie. Niet minder dan drie (3) op de tien (10) jongeren met een indicatie handicap bevindt zich in een NEET-situatie (32,6%). ... blijkt daarnaast dat personen met een indicatie handicap in Vlaanderen oververtegenwoordigd zijn binnen de groep met een laag onderwijsniveau. Dit betekent dat ze zonder diploma secundair onderwijs tot de arbeidsmarkt toetreden.

Actiepunt 20: Verhoog de gekwalificeerde uitstroom vanuit het gewoon en hoger onderwijs (p.26)

Werk verder aan een structurele aanpak om elke jongere in een situatie van handicap of chronische ziekte een **sterke startkwalificatie** aan te bieden **binnen het gewoon onderwijs**, zodat die gelijkwaardige kansen krijgt om toe te treden tot het normaal economisch circuit. O.a.:

- Investeer voldoende in de uitbouw van de **leersteun in het gewone onderwijs** en in het aanbod voor ondersteuning op maat via **persoonsvolgende financiering**.
- Zorg verder voor een uitgebouwde **studiekeuzebegeleiding**.

Actiepunt 22: Verbeter de ondersteuning bij de transitie onderwijs-arbeidsmarkt (p.27)

- Ondersteun jongeren bij hun overstap naar de arbeidsmarkt door in het initiële onderwijs in een laagdrempelige kennisoverdracht te voorzien om hun rechten en plichten te leren kennen.

Actiepunt 23: Investeer in de langdurige en gespecialiseerde trajectbegeleiding voor jongeren in een NEET-situatie (p.28)

Aanbeveling 6: Geef het goede voorbeeld: personen in een situatie van handicap of chronische ziekte aan de slag bij de overheid en in het onderwijs. (p.29)

Actiepunt 25: voor een divers personeelsbestand met personen in een situatie van handicap of chronische ziekte. (p.29)

3.5. Sociaal.net

Sociaal.net bundelt in haar verkiezingsdossier enkele belangrijke verkiezingsthema's aangaande hun corebusiness. [Hier](#) lees je relevante interviews, opinies en verhalen over de hete hangijzers van vandaag en hoe sociale professionals daarnaar kijken.

Met o.a. Artikels over jongeren, onderwijs, personen met een handicap, etc.

- Interview met onderwijssocioloog Mieke Van Houtte over de [ongelijke onderwijskansen](#): Terwijl het onderwijsdebat over het dalend kennisniveau hevig woedt, krijgt een ander fenomeen amper aandacht: in weinig landen is het verschil tussen arme en rijke leerlingen zo groot als in Vlaanderen. Onderwijssocioloog Mieke Van Houtte (UGent): "Het Vlaamse onderwijsbeleid gaat niet de juiste richting uit, maar in scholen trekken mensen zich daar steeds minder van aan. Dat soort zachte rebellie stemt mij hoopvol."
- Interview met Maret Dakaeva - coördinator van jeugdwerkorganisatie Uit de Marge over [werken met kwetsbare jongeren, het lerarentekort, de impact van de genocide in Gaza, de onzin van de war on drugs en de verkiezingen van 9 juni](#).
- Opinie "wachtlijsten zijn een politieke keuze": Katrijn Ruts (GRIP vzw) noemt de lange [wachtlijsten voor persoonlijke ondersteuningsbudgetten voor kinderen, jongeren en volwassenen met een handicap](#) mensenrechtenschendingen.
- Opinie: [Te weinig werkingsmiddelen voor jeugdhulp: 'De maat is vol'](#)
- ...

3.6. Vlaams Welzijnsverbond

Samen werk maken van welzijn – Welzijnsgericht ondernemers: motor van een inclusieve, solidaire en duurzame samenleving. Het Vlaams Welzijnsverbond wil ook in de toekomst blijven vertrekken vanuit een garantie op zorg en ondersteuning voor iedereen.

Zij schuiven **8 speerpunten** naar voren:

1. Zet in op de rechten van de mens, sociale grondrechten, rechten voor personen met een handicap en de rechten van het kind: samen voor volwaardige participatie.
2. Garandeer het recht op zorg en ondersteuning: samen voor meer kwaliteit van leven.
3. Zet in op geïntegreerde zorg en ondersteuning: samen voor meer gedeelde verantwoordelijkheid.
4. Zet in op vermaatschappelijking van zorg en ondersteuning: samen voor verbondenheid.
5. Zorg voor een langetermijnplanning en investeringsbegroting: samen sterk voor morgen.
6. Geef welzijnsgericht ondernemerschap ruimte: samen voor vertrouwen, kwaliteit en transparantie.
7. Zet in op financiële leefbaarheid voor welzijnsgerichte ondernemers: samen voor continuïteit.
8. Zet in op instroom en behoud van medewerkers en vrijwilligers: samen voor onze steunpilaren.

We verwachten uitdrukkelijk van alle beleidsdomeinen om de vier basisfundamenten – de universele rechten van de mens, de sociale grondrechten, de rechten van personen met een handicap en de kinderrechten – in te zetten als de essentiële pijlers om volwaardige deelname aan de samenleving te bevorderen. Een **transversaal beleid moet ervoor zorgen dat iedereen zijn rechten kent en kan opnemen.**

We halen heironder enkele beleidsaanbevelingen aan, het volledige [memorandum](#) vind je hier.

Recht op volwaardig onderwijs (p.13)

Volwaardig onderwijs dat kansen geeft aan elk kind en elke jongere is essentieel. Maak hier werk van, ook voor wie het moeilijk gaat. Onderwijs aan huis kan hiervoor geen (permanente of tijdelijke) oplossing zijn.

- Geef meer aandacht aan diverse competenties en talenten.
- Focus op sterke punten.
- Versterking buitengewoon en inclusief onderwijs.

Recht op kwaliteitsvolle gezondheidszorg (p.14)

Maak geld vrij voor preventieve gezondheidszorg. Zo bevorderen we een gezonde levensstijl en voorkomen we ziektes.

Garandeer het recht op geïntegreerde zorg en ondersteuning (p.16)

- Open-endfinanciering blijft ons uitgangspunt.
- Welzijnsgerichte organisaties staan voor hun diverse opdrachten. Geef hen hiervoor alle ruimte en erken hen daarin, door o.a. regelluwe kaders en beperking administratieve ballast.
- Investeer uitdrukkelijk in preventie. Dit brengt op lange termijn op voor de samenleving.
 - Inzet op opvoedingsondersteuning
 - Aandacht voor de vroege kinderjaren
- Zet in op (flexibele) combinaties van systemen over de diverse welzijnssectoren heen: combinaties van residentiële, ambulante en mobiele begeleiding en ondersteuning.

Stem af over de muren en (beleids-)grenzen heen (p.18)

Zet in op een coherent beleid voor welzijn. Rationaliseer de bevoegdheden jeugdhulp en ondersteuning voor personen met een handicap binnen één beleidsdomein zodat alle minderjarigen onder hetzelfde agentschap vallen.

Mobiliseer de hele samenleving voor geïntegreerde zorg en ondersteuning (p.20)

Versterk de draagkracht van mantelzorgers, vrijwilligers, personen in kwetsbare situaties én hun netwerk.

Brede jeugdhulp en gezinsondersteuning (p.30)

- Maak werk van één jeugdhulp, ingebed in een ruimer beleid, vanuit één visie en in partnerschap.
- We onthalen het decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid (Vroeg en Nabij) positief
- Zorg voor een toekomstig investeringsbeleid dat de evolutie naar een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid ook effectief mogelijk maakt.
- Zorg voor een goede methodiek inzake financiering binnen het geïntegreerde gezins- en jeugdhulpbeleid.
- Zorg voor een blijvende bestuurlijke verankering van de uitvoeringsmaatregelen van het jeugddelinquentierecht in het Agentschap Opgroeien, zoals HCA³-diensten, delict gerichte contextbegeleiding en gemeenschapsinstellingen.
- Maak ruimte voor diversiteit binnen de jeugdhulp.
 - Ondersteun niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

- Ontwikkel mechanismen die ervoor zorgen dat geen enkel kind of jongere wordt uitgesloten van deze welzijnsdiensten, ongeacht hun migratiestatus.
- Specifiek voor de multifunctionele centra (MFC's)
 - Zorg voor een evenwichtige uitbouw van PAB (persoonlijke-assistentiebudget) en MFC.
 - Versterk de MFC's
 - Faciliteer gedeelde intersectorale trajecten
 - Geef jongeren een PVB (persoonsvolgend budget) naar jeugdhulp waar ze recht op hebben

3.7. Vlaams Netwerk tegen Armoede

Voor de verkiezingen in 2024 heeft het Netwerk tegen Armoede memorandum **'24 speerpunten voor een structureel armoedebeleid in '24'** opgesteld, **in samenwerking met de 61 lokale verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen.**

Het volledige [memorandum](#) lees je hier, wij lichten hieronder enkele speerpunten bondig toe.

Participatie (p.3)

Garandeer de volwaardige participatie van mensen in armoede aan de samenleving. De erkenning van ervaringsdeskundigheid van mensen in armoede is cruciaal.

Onderwijs (p.4)

- Voer een **maximumfactuur** in het secundair onderwijs in: Vaste maximumfactuur van 300 euro in de eerste graad secundair onderwijs verplicht. Gedifferentieerde maximumfactuur in de tweede en derde graad.
- Zorg dat alle leerlingen de nodige **leermiddelen** hebben op 1 september.
- Uitbetaling van de **schooltoeslag** in het Groeipakket ten laatste op 30 juni.
- Bouw **structureel samenwerkingen tussen scholen en ouders** uit in steden en gemeenten over heel Vlaanderen: Schoolpoortwerking en/of brugfiguren.

Inkomen en schulden (p.13)

- Zorg voor inkomen boven armoedegrens voor iedereen.
- Versterk Groeipakket als instrument tegen gezinsarmoede.

Gezondheidszorg (p.19)

- Garandeer **betalbare gezondheidszorg** met conventietarieven en veralgemeende derdebetalersregeling.
- Subsidieer **psychologische hulp voor kwetsbare kinderen en jongeren** ook binnen het jeugdwerk
 - laagdrempelige ontmoetingsplaatsen voor kinderen en jongeren te voorzien.

Diversiteit en inclusie (p.23)

- Treed op tegen extreem hoge armoedecijfers onder etnisch-culturele minderheden.
- Waarborg een menswaardig bestaan voor mensen zonder wettig verblijf
 - *“Voorzie financiële steun aan kinderen zonder wettig verblijf die leerplichtig zijn maar geen (school)toelagen ontvangen om het recht op onderwijs te garanderen.”*

- 3.8. **UNIA**
- 3.9. **Vlaamse jeugdraad**
- 3.10. **De Mens.nu**
- 3.11. **Platform kinderen op de vlucht**
- 3.12. **Gezinsbond**